

Jak psát závěrečnou práci

Zpracoval: Karel Bílek

Tato prezentace vznikla v rámci řešení doktorského
projektu GAČR 523/03/H076 březen 2006

1

Textový dokument . . . co to je?

Textovým dokumentem chápeme libovolný text, který má sdělnou hodnotu, vnitřní strukturu a je zachycen v podobě schopné pochopení (tisk na papíře, obraz na obrazovce apod.).

Textový dokument v akademickém prostředí . . .

Textové dokumenty, které se běžně vytvářejí v akademickém prostředí jsou různé studie, články, zprávy, bakalářské, diplomové či habilitační práce, skripta a učebnice, prezentační materiály apod.

2

Tvorba textu

- Textové editory - Zápisník
- Textové procesory - Word
- DTP systémy

Při tvorbě textu . . .

jsou dokumenty složeny z nějakých standardních částí a tyto části jsou řazeny za sebou - čili dokumenty mají svou vnitřní strukturu.

3

Formální stránka textu

1. Strukturou textu

- každý typ dokumentu obsahuje určité části (dopis x článek)

2. Určením textu resp. prostředky pro jeho publikování

- bakalářská, diplomová, disertační práce apod.
- článek v časopisu
- text ve skriptech nebo v učebnici apod.

4

Vlastní text a jeho

„tvorba“

5

Když vzniká text, vznikají i chyby . . .

Chyby jazykové

- nesprávné řetězení vět
- dlouhé nepřehledné věty
- vyšnutí z vazby, zejména u dlouhých souvětí - začátek se liší od závěru
- nesprávný slovosled
- špatná interpunkce
- výskyt germanizmů, anglicizmů atd.

6

Chyby věcné

- nedostatečné zvládnutí látky
- práce „kompilačního“ charakteru (Bc. versus Mgr. práce)
- nedostatečná citace literatury v textu
- přemíra citací a odkazů
- nedostatečné zpracování faktů
- práce má pouze popisný charakter (Bc. práce)
- používání číselných hodnot s přesností neadekvátní jejich významu

Kdo správně provedl experiment, nemusí „mlžít“.

7

Chyby metodické

- z neúplných výsledků jsou vyvozeny dílčí závěry
- výsledky měření nejsou statisticky vyhodnoceny, neprovádí se nezbytné opakování pokusů
- přílišné zdůrazňování detailů, které jsou pro komplexní postižení celého problému nepodstatné
- nesourodost obsahu, kdy jednotlivé části vystupují jako samostatné celky, mezi nimiž se nevyskytuje žádná souvislost
- neúměrnost rozsahu jednotlivých kapitol, preference popisu podmínek a realizace experimentu před vlastním vyhodnocením výsledků

8

Chyby technické

- pojmy jsou vymezeny nesprávně nebo neurčitě
- ze zvláštního případu nebo z několika málo případů se soudí na celek
- z všeobecného případu se usuzuje na případ zvláštní, aniž se přihlíží ke specifickým okolnostem
- porušení komplexnosti posuzování

9

Chyby formální

- neopravené gramatické chyby a překlepy
- členění práce a úprava textu neodpovídá charakteru textu a metodickým pokynům
- práce je po stránce technického provedení nekvalitní
- nedostatečně zpracované tabulky, chybný název, číslo nebo záhlaví tabulky
- neúplné grafy, u nichž není uveden název grafu, legenda, popis os a měrné jednotky

10

Jazyková stránka odborného textu

- přesně
- jasně
- stručně
- je nutno se vyhnout používání synonym
- v textu se uvádí jen zavedené odborné výrazy
- je nezbytné se vyvarovat používání profesního žargonu
- zásadně se nepoužívá výrazů pravda, cca, jak je obecně známo atd.
- nepoužívají se věty jednočlenné

11

Jazyková stránka odborného textu

- užíváme definované odborné výrazy, zavedené termíny
- neuvádíme věty jednočlenné
- užíváme zavedených předložkových výrazů, například: ve srovnání s něčím, na základě něčeho . . .
- podmínkový vztah, například: z toho vyplývá, že; jestliže
- používají se věty citově nezabarvené
- v textu se užívá pouze zavedených zkratk podle Pravidel českého pravopisu, nebo podle příslušných Českých norem

12

Titulní údaje

- titul, název dokumentu, jméno autora
- poděkování, prohlášení, příslušnost
- abstrakt, *klíčová slova*
- obsah

13

Abstrakt

- stručný obsah textu v sevřené formě (miniverze celého textu), někdy doplněn klíčovými slovy

STRUČNOST = KVALITA

Typy abstraktu

- informativní (časopisecký článek)
- rozšířený (příspěvek na konferenci)

B. Pascal: Omlouvám se za tak dlouhý dopis, neměl jsem čas napsat kratší.

Informativní abstrakt

- specialista rychle identifikuje obsah.
- nespecialista si rychle utvoří přehled o tom, co autor vyřešil, jak to vyřešil, proč je to důležité a čím se liší od ostatních.
- efektivní hledání v citační databázi.

- cca 150–250 slov
- formulace problému, metoda, hlavní data a závěry (Co? Proč? Jak? Důsledky?)
- nic, co není v plném textu
- bez citací, ilustrací, diskuse . . .
- neobsahuje všeobecně známé informace
- úroveň detailu záleží na předpokládaném čtenáři

15

Rozšířený abstrakt

- cílem je popsat problém tak, aby čtenář porozuměl jeho struktuře.
- cílem není popsat problém tak, aby výsledky bylo možno reprodukovat (na to je článek).

- do 10 stran, typicky 2–3 strany
- více detailů, reference a srovnání s ostatními, důkazy klíčových tvrzení, obrázky
- jasný popis metody a jejich výhod; čtenář mu porozumí za méně než 1 hodinu

Neobsahuje:

- otevřené otázky a nová témata, detaily důkazu
- implikace mimo hlavní myšlenku textu
- informace, které se neobjeví v plném textu

16

First six words – abstrakt

- splňuje test prvních šesti slov (prvních šest slov musí být konkrétní sdělení)

The yellow marker test

Označme věty, které jsou podstatné. Jsou-li na začátku odstavců, je stavba textu pevná a dá se dobře sledovat. Jsou-li uprostřed odstavců, možná je lze přesunout? Není-li v odstavci žádná věta označena, nelze ho vypustit?

17

Pravidla úpravy textu v kapitolách

- nadpisy
- text v kapitolách
- písmo
- odstavec
- formát stránky
- matematický text
- tabulky
- grafy

18

Kapitoly textu:

- úvod
- literární přehled
- cíl práce
- metodika
- experimentální část a výsledky
- diskuse
- návrh na využití výsledků
- závěr
- použitá literatura
- přílohy

19

Cítace . . . proč citovat ?

Smyslem citování je poskytnout dostatek údajů k tomu, aby byl kdokoli schopen nalézt dokument, z něhož autor čerpal.

- získání širšího kontextu ohledně dané tématiky
- ověření uvedených tezí
- informační etika

Podléhá normě ČSN ISO 690 (010197)

20

Příklady vzorců

- porovnání totožných vzorců

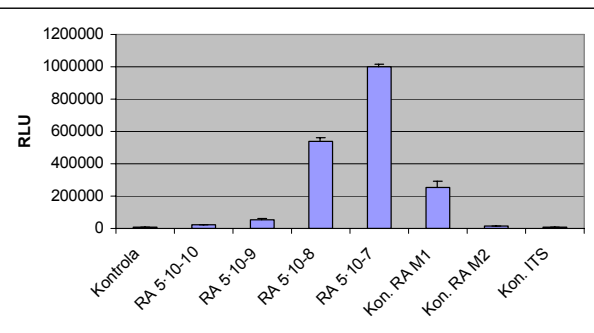
$$SDNF_n = NF_n \cdot \sqrt{\left(\frac{SDhkg_1}{n \cdot hkg_1}\right)^2 + \left(\frac{SDhkg_2}{n \cdot hkg_2}\right)^2 + \dots + \left(\frac{SDhkg_n}{n \cdot hkg_n}\right)^2}$$

$$SDNF_n = NF_n \cdot \sqrt{(SDhkg_1/n \cdot hkg_1)^2 + (SDhkg_2/n \cdot hkg_2)^2 + \dots + (SDhkg_n/n \cdot hkg_n)^2}$$

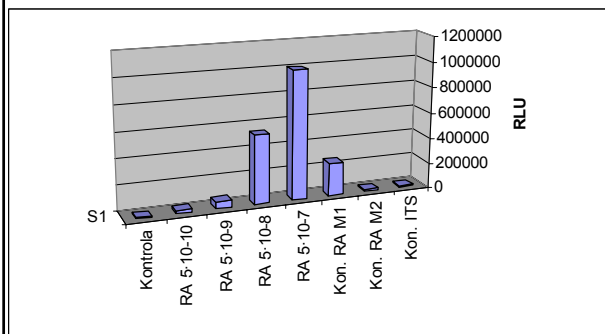
21

Příklady grafů

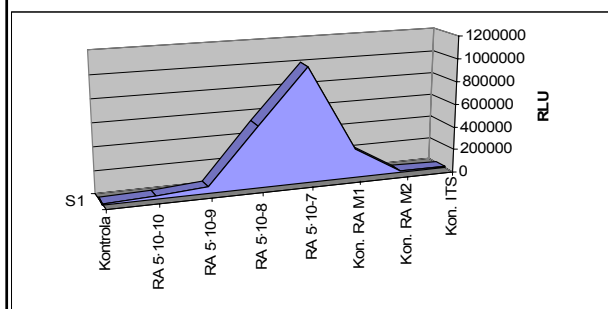
- jednoduchý přehledný a snadno čitelný graf

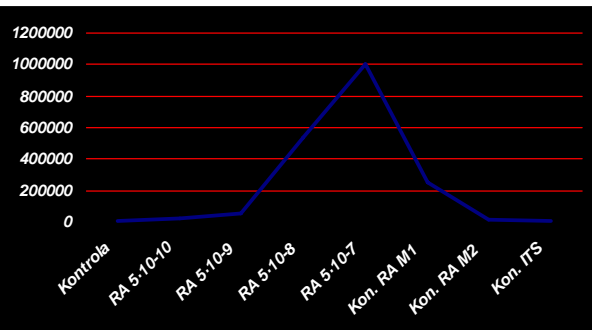
- stejný graf ve 3D formátu, méně přehledný a nevhodně orientovaný popis

- příklad nesprávného použití spojnicového grafu, hodnoty byly měřeny odděleně – nepřecházely jedna v druhou, graf je nepřehledný a má nevhodně orientovaný popis

- opět příklad nesprávného použití spojnicového grafu, chybí báze grafu, nevhodná barva pro tisk

Správné psaní některých typů údajů:

- závorky: (), [], { } nikoliv /
- rozlišovat: 0 ≠ 0, 1 ≠ 1,
- uvozovky „ano“, »nebo«, «ne»
- dělení slov: vulgarizmy, tituly, jména, zkratky, jednotky . . .
- číselné údaje: 1 234 567,89
- měrné jednotky: 0,2 μl
- stupně: 72 °C, 345 K, 12° pivo
- údaje o datu: 20. 3. 2006, Výběr 2000–05, 2005/06
- procenta a promile: 10% roztok, 10 ‰ příměsí, ‰
- časové údaje: 9.15, 9.15:00 h, běh trval 2:33:44
- násobky: 25krát, 50násobek

26

Poznámky pod čarou:

- klid
- termín
- prostředí
- dát k přečtení alespoň jednomu kolegovi – žena
- index ^{horní} nebo _{dolní}

27

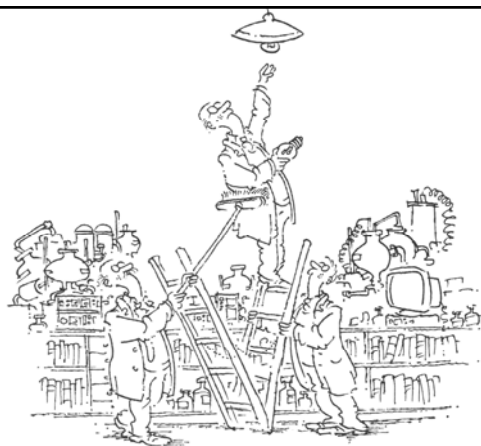
Děkuji za pozornost

Prezentace vznikla v rámci řešení doktorského projektu GAČR 523/03/H076

Prezentace bude volně dostupná na [www. stránkách ústavu](#)

Zpracoval: Karel Bílek

28

V. Renčín, Pro pokročilé, 1999

Použitá literatura

Čmejrková S., Daneš F., Světlá J. Jak napsat odborný text. 1. vyd. Praha: LEDA, 1999. 255 s. ISBN 80-85927-69-1.

Polster P. *Jemný úvod do počítačové typografie* aneb pěstujme kulturu textu i ve vědeckých publikacích. Brno 1999.

Šára R. Písemná forma sdělení [online]. Dostupné z: <http://cmp.felk.cvut.cz/cmp/courses/IRO/2004Z/iro2004/> [citováno 12. 3. 2006, 23.00].

<http://www.boldis.cz/citace/citace.html>

30